Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі
«Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт харчавання»

Кафедра гуманітарных дысцыплін

ГІСТОРЫЯ
(гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі)

Метадычныя рэкамендацыі да планаў семінарскіх заняткаў для студэнтаў усіх спецыяльнасцей па абавязковым модулі

Магілёў
МДУХ
2015

УДК 947.6
ББК 63.2 (4Беи)

Разгледжаны і рэкамендаваны да выдання на пасяджэнні кафедры гуманітарных дысцыплін
Пратакол № 10 ад 24.06.2015 г.

Аўтар-складальнік
кандыдат гістарычных навук, дацэнт Пушкін І. А.

Рэцэнзент
кандыдат гістарычных навук, дацэнт Косцераў А. П.

Дадзеныя метадычныя парады да семінарскіх заняткаў па абавязковым модулі “Гісторыя (гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі)” прызначаны для студэнтаў усіх спецыяльнасцей МДУХ. На падставе аналізу гістарычных крыніц, апублікаваных прац, вырашэння праблемных і дыскусійных пытанняў грамадска-палітычнага і сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі ў студэнтаў павінны сфарміравацца сацыяльна-асобавыя кампетэнцыі, якія забяспечваюць іх самавызначэнне ў сістэме каштоўнасцяў, выпрацаваных падчас гістарычнага развіцця беларускага народа і станаўлення суверэннай беларускай дзяржавы, і выхаванне на гэтай аснове пачуцця далучанасці да лёсу краіны і яе гісторыі.

УДК 947.6
ББК 63.2 (4Беи)

© Установа адукацыі
«Магілёўскі дзяржаўны
ўніверсітэт харчавання», 2015

Змест

Прадмова 4

1 Змест праграмнага вучэбнага матэрыялу 7

2 Планы семінарскіх заняткаў 12

Тэма 1 Гістарычныя этапы фарміравання беларускага этнасу (VI ст. – пачатак XX ст.)

Тэма 2 Дзяржаўныя ўтварэнні на беларускіх землях у IX–XVIII стст.

Тэма 3 Становішча беларускіх зямель у складзе Расійскай дзяржавы (канец XVIII ст. – кастрычнік 1917г.)

Тэма 4 Савецкая грамадска-палітычная сістэма ў Беларусі (кастрычнік 1917 – чэрвень 1941 гг.)

Тэма 5 Геапалітычнае становішча Беларусі ў 20–30-я гг. XX ст. Заходняя Беларусь у складзе польскай дзяржавы

Тэма 6 Беларусь у гады Другой сусветнай і Вялікай Айчыннай вайны

Тэма 7 Савецкая Беларусь: дасягненні і праблемы стваральнай працы народа (1945–1991 гг.)

Тэма 8 Рэспубліка Беларусь ў канцы XX – пачатку XXI стст.

3 Планы семінарскіх заняткаў для замежных студэнтаў 17

4 Пытанні для падрыхтоўкі да заліка і экзамена 20

5 Пытанні для падрыхтоўкі да заліка і экзамена для замежных студэнтаў 24

Асноўная літаратура 26

Мультымедыйныя сродкі 26

Вучэбна–метадычная літаратура 26

Дадатковая літаратура 27

Слоўнік тэрмінаў 29

Прадмова

Актуальнасць вывучэння гісторыі Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі абумоўлена неабходнасцю выпрацоўкі аб'ектыўнага навуковага погляду на гісторыю беларускага народа, які сфарміраваўся ў працэсе ўзаемадзеяння разнастайных сацыяльна-эканамічных, этнакультурных, геапалітычных і культурна-цывілізацыйных фактараў. Гэта з'яўляецца абавязковай умовай, якая забяспечвае падрыхтоўку не толькі спецыяліста-прафесіянала, але і фарміраванне ў асобы якасцей грамадзяніна і патрыёта.

Асноўнымі мэтамі выкладання вучэбнай дысцыпліны "Гісторыя (гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі)" ва ўстановах вышэйшай адукацыі з'яўляюцца фарміраванне акадэмічных і сацыяльна-асобасных кампетэнцый студэнтаў, забяспечваючых іх асобаснае самавызначэнне ў сістэме каштоўнасцяў, выпрацаваных падчас гістарычнага развіцця беларускага народа і станаўлення суверэннай беларускай дзяржавы, і выхаванне на гэтай аснове пачуцця далучанасці да лёсу краіны і яе гісторыі; набыццё студэнтамі практычных навыкаў аналізу гістарычных фактаў і падзей, што забяспечвае фарміраванне сацыяльна-асабовых кампетэнцый студэнта, заснаваных на сістэме каштоўнасцяў, якая сфарміравалася ў працэсе гістарычнага развіцця беларускага народа і эвалюцыі яго дзяржаўнасці, што з'яўляецца тэарэтыка-метадалагічнай асновай, неабходнай для якаснай сацыяльна-прафесійнай падрыхтоўкі спецыялістаў.

Для рэалізацыі мэтаў, азначаных вышэй, лічыцца неабходным вырашэнне наступных задач:

- фарміраванне ў студэнтаў ведаў і ўменняў аналізу заканамернасцяў і асаблівасцяў дзяржаўна-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, канфесійнага, культурнага, духоўнага развіцця беларускага народа з улікам цывілізацыйных характарыстык і выхавання на гэтай аснове пачуцця адказнасці за лёс краіны;
- засваенне студэнтамі сістэмы матэрыяльных, культурных і духоўных каштоўнасцяў, якія былі створаны ў працэсе гістарычнага развіцця беларускага народа і развіццё на гэтай аснове здольнасці да самарэалізацыі ва ўмовах сучаснай сацыякультурнай сітуацыі;
- гатоўнасць выпускніка вышэйшай школы як грамадзяніна Рэспублікі Беларусь у аб'ёме сваіх кампетэнцый, сфарміраваных у выніку ўсвядомленага засваення і выкарыстання вучэбнай гістарычнай інфармацыі, садзейнічаць далейшаму развіццю сваёй краіны.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны "Гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі" студэнт павінен:

а) развіць наступныя акадэмічныя кампетэнцыі:

– валодаць і ўжываць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач;
– валодаць сістэмным і параўнальным аналізам;
– валодаць даследчымі навыкамі;
– умець працаваць самастойна;

– быць здольным інтэграваць новыя ідэі (крэатыўнасць);
– валодаць міждысцыплінарным падыходам пры вырашэнні праблем;
– умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця;

б) набыць наступныя сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі:
– валодаць якасцямі грамадзянскасці;
– быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння;
– валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый;
– быць здольным да крытыкі і самакрытыкі (крытычнае мысленне);
– умець працаваць у камандзе.

Семінарскія заняткі па курсе з'яўляюцца састаўной часткай вучэбнага працэсу. На вывучэнне інтэграванага модуля "Гісторыя" для студэнтаў хіміка-тэхналагічных і механічных спецыяльнасцей вылучаецца 100 гадзін, у тым ліку 34 аўдыторныя гадзіны, з іх 16 гадзін семінарскіх заняткаў і 66 гадзін самастойнай працы студэнтаў (у тым ліку 28 гадзіна на падрыхтоўку да іспыту). Агульная працаёмкасць навучальнай дысцыпліны складае 3 заліковыя адзінкі (3 з.а.).

На вывучэнне інтэграванага модуля "Гісторыя" для студэнтаў эканамічных спецыяльнасцей, 1-36 20 01, 1-48 01 02 вылучаецца 72 гадзіны, у тым ліку 34 аўдыторныя гадзіны, з іх 16 гадзін семінарскіх заняткаў і 38 гадзін самастойнай працы студэнтаў. Агульная працаёмкасць навучальнай дысцыпліны складае 2 заліковыя адзінкі (2 з.а.).

У гэтым метадычным выданні распрацаваны планы семінарскіх заняткаў, тэмы для дыскусій і напісання рэфератыўных паведамленняў, пытнні для залікаў і экзаменаў, спісы асноўнай і дадатковай літаратуры, а таксама слоўнік тэрмінаў. На сучасным этапе неабходна выкарыстоўваць розныя формы правядзення семінарскіх заняткаў. Яны могуць праводзіцца, як у вучэбных аўдыторыях, так і метадам "малых груп", у выглядзе экскурсій па горадзе Магілёву і музеям, наведвання выстаў.

На семінарскіх занятках студэнты, на аснове агульнатэарэтычных ведаў, атрыманых пад час лекцый і самастойнай працы, павінны навучыцца: выкарыстоўваць фармацыйны і цывілізацыйны падыходы да вывучэння гісторыі для характарыстыкі асаблівасцяў гістарычнага развіцця беларускага народа; характарызаваць умовы і вынікі складвання беларускага этнасу ў асобныя гістарычныя перыяды; ажыццяўляць параўнальны аналіз рэформ і рэвалюцый у працэсе мадэрнізацыі беларускага грамадства, ацэньваць вынікі функцыянавання савецкай грамадска-палітычнай сістэмы ў БССР, вызначаць сутнасныя характарыстыкі беларускай мадэлі сацыяльна-эканамічнага развіцця; тлумачыць уплыў асобных культурна-цывілізацыйных фактараў на развіццё Беларусі і ацэньваць асноўныя дасягненні ў развіцці матэрыяльнай і духоўнай культуры Беларусі; выкарыстоўваць культурна-гістарычную спадчыну Беларусі ў сваёй прафесійнай дзейнасці і памнажаць яе; аналізаваць працэс складвання беларускай дзяржаўнасці, афармлення і замацоўвання суверэнітэту Рэспублікі Беларусь; характарызаваць геапалітычнае становішча беларускіх зямель у

асобныя гістарычныя перыяды, ацэньваць значэнне Перамогі савецкага народу ў Вялікай Айчыннай вайне, аналізаваць месца і ролю суверэннай Рэспублікі Беларусь ва ўмовах сусветнай глабалізацыі.

У выніку студэнты набудуць навыкі вызначэння агульнагістарычных працэсаў і з’яў гісторыі Беларусі ў кантэксце сусветных цывілізацый; агульнадзяржаўнай талерантнасці; з дапамогай мінулага тлумачыць сучаснасць; самаідэнтыфікацыі і інтэграцыі. Таксама будуць здольныя выкарыстоўваць з’явы з гісторыі Беларусі ў сучаснай эканамічнай і гаспадарчай дзейнасці, садзейнічаць далейшаму развіццю сваёй краіны.

Вельмі важным пры правядзенні семінарскіх заняткаў і дасягненні поспехаў у фарміраванні кампетэнцый з’яўляюцца арганізацыя самастойнай працы студэнтаў і выкарыстоўванне сучасных метадаў і тэхналогій навучання.

Творчы працэс падрыхтоўкі да семінараў прадугледжвае самастойную работу студэнтаў па вывучэнні і асэнсаванні лекцыйнага матэрыялу, метадычных парад, асноўнай і дадатковай літаратуры па тэмах.

Асноўнымі формамі і метадамі арганізацыі самастойнай работы студэнтаў прапаноўваецца: выкананне тэставых заданняў, рашэнне праблемных сітуацый і задач, выкананне творчых заданняў (аналіз навуковых артыкулаў, складанне на іх анатацый, рэцэнзій, рэфератаў; напісанне эсэ; распрацоўка праектаў і інш.).

Правядзенне семінарскіх заняткаў прадугледжвае магчымасць выкарыстання рэйтынгавай формы арганізацыі адукацыйнага працэсу.

Рэйтынгавая сістэма адзнакі ведаў
па навучальнай дысцыпліне “Гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі”

Віды дзейнасці	**Колькасць балаў**	**Найбольшая колькасць балаў**
Наведванне семінарскіх заняткаў	0,5	4
Адказ на семінарскім занятку	да 5	25
Дапаўненне да адказу	1	6
Выступ з дакладам	да 5	10
Актыўны ўдзел у абмеркаваннях, дыскусіі, гульнях і г.д.	да 3	9
Вынікі прамежкавых тэстаў	3	6
Вынікі кантрольнага тэсту	5	10
Напісанне даследчай працы (рэферата)	да 30	30
Усяго за семестр		70
Адказ на экзамене (заліку)		30
У выніку		100

Асноўнымі метадамі і тэхналогіямі навучання на семінарскіх занятках, якія адпавядаюць задачам вывучэння дадзенага інтэграванага модуля, з’яўляюцца:

1) метады праблемнага навучання (пошукавы і даследчы метады);

2) асобасна арыентаваныя (развіваючыя) тэхналогіі, заснаваныя на актыўных (рэфлексійна-дзейнасных) формах і метадах навучання («мазгавы штурм», дзелавая, ролевая і імітацыйная гульні, дыскусія, прэс-канферэнцыя, навучальныя дэбаты, круглы стол, кейс-тэхналогія, праект і інш);

3) інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі, якія забяспечваюць праблемна-даследчы характар працэсу навучання і актывізацыю самастойнай працы студэнтаў (структураваныя электронныя прэзентацыі, выкарыстанне аўдыё-, відэападтрымкі вучэбных заняткаў (аналіз аўдыё-, відэасітуацый і інш.), распрацоўка і прымяненне на аснове кампутарных і мультымедыйных сродкаў гістарычных творчых заданняў, дапаўненне традыцыйных навучальных заняткаў сродкамі ўзаемадзеяння на аснове сеткавых камунікацыйных магчымасцяў (інтэрнэт-форум, інтэрнэт-семінар і інш.), наведванне музеяў і інш.

На семінарах выкладчыку і студэнтам рэкамендуецца праектаваць і рэалізоўваць пэўныя педагагічныя тэхналогіі: электронныя вучэбна-метадычныя комплексы; варыятыўныя мадэлі самастойнай працы, блочна-модульныя, модульна-рэйтынгавыя і крэдытныя сістэмы, інфармацыйныя тэхналогіі, метад кейсаў, методыкі актыўнага навучання.

Для дыягностыкі сфарміраванасці кампетэнцый студэнтаў варта выкарыстоўваць педагагічныя тэсты і тэставыя заданні; рознаўзроўневыя кантрольныя работы і заданні; рэфераты (даследчыя працы), адзнакі па рэйтынгавай сістэме.

1 Змест праграмнага вучэбнага матэрыялу

Тэма 1 Уводзіны ў дысцыпліну “Гісторыя (гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі)”

Метадалагічныя асновы вывучэння гісторыі. Перыядызацыя сусветнай гісторыі і гісторыі Беларусі. Фармацыйны і цывілізацыйны падыходы да вывучэння гісторыі. Цывілізацыя як стадыя развіцця грамадства і як лакальны культурна-гістарычны тып. Прадмет вывучэння гісторыі Беларусі ў кантэксце цывілізацыйнага развіцця агульнарускай і еўрапейскай гісторыі. Гістарыяграфічныя школы. Крыніцы вывучэння гісторыі Беларусі.

Р а з д з е л I
ФАРМІРАВАННЕ БЕЛАРУСКАГА ЭТНАСУ І ДЗЯРЖАЎНЫЯ ЎТВАРЭННІ НА БЕЛАРСКІХ ЗЕМЛЯХ

Тэма 2. Гістарычныя этапы фарміравання беларускага этнасу (VI ст. – пачатак ХХ ст.)

Найстаражытнае насельніцтва на тэрыторыі беларускіх зямель. Пачатак рассялення славян (VI ст.) і славянізацыя балтаў. Старажытнаруская народнасць як аснова фарміравання рускага, беларускага і украінскага этнасаў.

Паходжанне назвы “Белая Русь” (Беларусь). Эканамічныя і палітычныя фактары фарміравання беларускага этнасу ў XIV–XVIII стст. Усходнеславянскі этнічны падмурак Вялікага Княства Літоўскага, Рускага і Жамойскага (ВКЛ). Роля праваслаўнай царквы ў кансалідацыі беларускага этнасу. Уплыў каталіцтва і уніяцтва. Этнічная самасвядомасць і менталітэт беларусаў. Трансфармацыя ідэнтычнасці і саманазвы беларускага этнасу: рускія, русіны, “тутэйшыя”, беларусы. Духоўнае жыццё беларускіх зямель у IX–XVIII стст.

Далейшае развіццё беларускага этнасу ва ўмовах складвання рынкавых адносін у XIX ст. Нацыянальная самасвядомасць беларусаў. Зараджэнне і развіццё беларусазнаўства. Тэорыя “заходнерусізму”. Ідэі беларускага нацыянальнага адраджэння ў пачатку XX ст.

Тэма 3. Дзяржаўныя ўтварэнні на беларускіх землях у IX–XVIII стст.

Еўропа ў сярэднявеччы. Станаўленне ранніх дзяржаўных утварэнняў на беларускіх землях. Кіеўская Русь. Полацкае і Тураўскае княствы і іх узаемаадносіны з Кіевым і Ноўгарадам. Феадальная раздробленасць. Стварэнне Вялікага Княства Літоўскага, Рускага і Жамойскага. Роля заходнерускіх зямель у працэсе дзяржаўнага будаўніцтва ВКЛ Асаблівасці фарміравання дзяржаўнага і сацыяльна-эканамічннага ладу на беларускіх землях ВКЛ.

Асноўныя тэндэнцыі развіцця сусветнай гісторыі ў Новы час. Эпоха Адраджэння, Рэфармацыя, Асветніцтва. Развіцце капіталізму. Першыя буржуазныя рэвалюцыі ў Заходняй Еўропе.

Беларускія землі пасля Люблінскай уніі. Уваходжанне ВКЛ у склад Рэчы Паспалітай. Войны XVII–XVIII стст. і іх наступствы для беларускіх зямель. Узмацненне феадальнай анархіі. Паглыбленне крызісу і тры падзелы Рэчы Паспалітай паміж Аўстрыяй, Прусіяй і Расіяй. Уключэнне беларускіх зямель у склад Расійскай імперыі.

Тэма 4. Становішча беларускіх зямель у складзе Расійскай дзяржавы (канец XVIII ст. – кастрычнік 1917 г.)

Значэнне ўключэння Беларусі ў склад Расійскай імперыі ва ўмовах фарміравання індустрыяльнага грамадства. Цывілізацыйнае адзінства Беларусі і Расіі. Асноўныя напрамкі палітыкі самадзяржаўя ў Беларусі. Беларускія землі ў перыяд Айчыннай вайны 1812 г. Польскае паўстанне 1830–1831 гг. і яго наступствы.

Расійскі шлях палітычнай і эканамічнай мадэрнізацыі. Адмена прыгоннага права. Рэформы 60–70-х гг. XIX ст. і асаблівасці іх здзяйснення на Беларусі. Спецыфіка прамысловага перавароту ў Беларусі Месца эканамікі Беларусі ва ўсерасійскім рынку. Змены ў сацыяльнай струтуры насельніцтва.

Грамадска-палітычныя рухі і аб’яднанні ў Беларусі. Паўстанне 1863–1864 гг. яго уплыў на палітыку ўладаў у Беларусі і грамадска-палітычную думку. Ідэалогія лібералізму, народніцкія і сацыял-дэмакратычныя плыні. Узнікненне агульнарасійскіх і беларускіх партый. Рэвалюцыя 1905–1907 гг. і пачатак

расійскага парламентарызму. Сталыпінская афарная рэформа і асаблівасці яе здзяйснення ў Беларусі. Першая сусветная вайна і яе наступствы для Беларусі.

Лютаўская рэвалюцыя і фарміраванне новых улад. Стратэгія і тактыка палітычных партый у адносінах да ўлады, праблемы выбару шляхоў далейшага грамадскага развіцця. Абвастрэнне сацыяльна-эканамічнага, палітычнага крызісу ў Расіі і расстаноўка палітычных сіл на Заходнім фронце і ў Беларусі восенню 1917 г. Перамога Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Петраградзе і ў Беларусі.

Р а з д з е л I I
СТАНАЎЛЕННЕ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ І ЎМАЦАВАННЕ ЯЕ СУВЕРЭНІТЭТУ Ў XX - ПАЧАТКУ XXI СТ.

Тэма 5. Савецкая грамадска-палітычная сістэма ў Беларусі (кастрычнік 1917 – чэрвень 1941 гг.)

Роля Кастрычніцкай рэвалюцыі ў гістарычным лёсе беларускага народа. Устанаўленне савецкай улады ў Беларусі. Першыя рэвалюцыйныя пераўтварэнні. Барацьба супраць германскіх акупантаў.

Праблемы фарміравання беларускай дзяржаўнасці на нацыянальна-дэмакратычнай і рэвалюцыйна-класавай асновах. Абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі ва ўмовах германскай акупацыі – спроба зацвярджэння беларускай дзяржаўнасці на заходніх парламенцкіх прынцыпах. Утварэнне беларускай дзяржаўнасці на савецкай аснове. Барацьба беларускага народа з польскімі інтэрвентамі. Роля і месца БССР у складзе СССР.

Савецкая мадэль мадэрнізацыі грамадства. Усталяванне савецкай аднапартыйнай грамадска-палітычнай сістэмы ў БССР. Сканцэнтраванне функцый заканадаўчай, выканаўчай і судовай улады ў руках дзяржаўна-партыйнага апарата. Дэфармацыі ў грамадска-палітычным жыцці БССР. Палітычныя рэпрэсіі 30-х гг. XX ст. Праблема вызначэння грамадска-палітычнага ладу ў СССР.

Шляхі і метады будаўніцтва індустрыяльнага грамадства ў савецкай Беларусі (асаблівасці нэпа, індустрыялізацыя, калектывізацыя).

Уздзеянне савецкага фактару на фарміраванне беларускай нацыі. Станаўленне беларускай савецкай культуры. Палітыка беларусізацыі. Дасягненні і супярэчнасці развіцця культуры і навукі ў 30-я гг. XX ст. Стаўленне савецкай улады да царквы.

Тэма 6. Геапалітычнае становішча Беларусі ў 20–30-я гг. XX ст. Заходняя Беларусь у складзе польскай дзяржавы

Вынікі Першай сусветнай вайны. Беларускае пытанне пры афармленні Версальска-Вашынгтонскай сістэмы. Рыжская мірная дамова 1921 г. у гістарычным лёсе беларускага народа.

Грамадска-палітычнае, эканамічнае і нацыянальна-культурнае становішча Заходняй Беларусі ў складзе Польскай дзяржавы. Рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух у Заходняй Беларусі ў 20–30-я гг. ХХ ст.

Тэма 7. Беларусь у гады Другой сусветнай і Вялікай Айчыннай вайны

Прыход фашыстаў да ўлады ў Італіі і Германіі. Абвастрэнне супярэчнасцяў паміж еўрапейскімі дзяржавамі ў 30-я гг. ХХ ст. Правал палітыкі калектыўнай бяспекі. Пачатак Другой сусветнай вайны. Вызваленне Чырвонай Арміяй Заходняй Беларусі. Аб’яднанне беларускага народа ў складзе БССР.

Пачатак Вялікай Айчыннай вайны. Абарончыя баі на тэрыторыі Беларусі. Устанаўленне акупацыйнага рэжыму і яго мэты. Рабаванне гітлераўцамі гаспадарчых і культурных каштоўнасцяў Беларусі. Гітлераўскі генацыд народа. Калабаранцкія арганізацыі і іх дзейнасць на карысць акупантаў.

Вызначальныя перамогі Чырвонай Арміі (бітвы пад Масквой, Сталінградам, Курскам), іх уплыў на ўздым партызанскага руху і падпольнай барацьбы. Баявая дзейнасць партызан і падпольшчыкаў. Пачатак вызвалення Беларусі. Аперацыя “Баграціён”. Завяршальныя пераможныя аперацыі Чырвонай Арміі.

Вынікі вайны для беларускага народа і яго уклад у Перамогу над гітлерызмам. Ураджэнцы Беларусі на франтах вайны і ў еўрапейскім руху Супраціўлення. Захаванне памяці аб гераізме савецкага народа.

Тэма 8. Савецкая Беларусь: дасягненні і праблемы стваральнай працы народа ў пасляваенны перыяд (1945–1991 гг.)

Геапалітычныя змены на міжнароднай арэне пасля Другой сусветнай вайны. Пачатак “халоднай вайны”. Супрацьборства дзвюх сацыяльна-палітычных сістэм. Барацьба за мір і разбраенне. Крызіс сусветнай сацыялістычнай сістэмы і яе распад. Заканчэнне “халоднай вайны”.

Аднаўленне прамысловасці і сельскай гаспадаркі ў першае пасляваеннае пяцігоддзе. Калектывізацыя ў Заходняй Беларусі. Эканамічнае развіццё БССР ва ўмовах пачатку навукова-тэхнічнай рэвалюцыі. Эканамічная рэформа 1965 г. і яе вынікі. Спецыялізацыя прамысловасці і сельскай гаспадаркі БССР ва умовах адзінага народнагаспадарчага комплексу СССР. Зніжэнне тэмпаў вытворчасці і нарастание крызісных з’яў у эканоміцы. Палітыка перабудовы, курс на паскарэнне сацыяльна-эканамічнага развіцця. Чарнобыльская аварыя і яе наступствы. Паглыбленне эканамічнага крызісу ў СССР і БССР у канцы 80-х гг. ХХ ст.

Грамадска-палітычнае жыццё ў СССР і БССР у першае пасляваеннае дзесяцігоддзе. Барацьба з антысавецкімі групоўкамі. Ідэалагічныя кампаніі і неабгрунтаваныя рэпрэсіі па палітычных матывах другой паловы 1940-х – пачатку 1950-х гг. Асуджэнне культа асобы І.В.Сталіна. Спробы дэмакратызацыі грамадска-палітычнага жыцця ў другой палове 1950-х – 1964 гг. Нарастание кансерватызму ў грамадска-палітычным жыцці ў 1970-я –

першай палове 1980-х гг. Першыя крокі па рэфармаванню палітычнай сістэмы ў гады перабудовы. Змяненні ў Канстытуцыях СССР і БССР. Крызіс савецкага федэралізму, “парад суверэнітэтаў рэспублік”, барацьба за суверэнітэт Беларусі.

Адукацыя, навука і культура БССР у пасляваенны перыяд: дасягненні і праблемы. Дзяржаўная рэлігійная палітыка і становішча канфесій.

Тэма 9. Рэспубліка Беларусь ў канцы XX – пачатку XXI ст.

Жнівеньскія падзеі 1991 г. у СССР і БССР. Абвяшчэнне Рэспублікі Беларусь. Пачатак фарміравання органаў улады і кіравання рэспублікі на прынцыпах суверэнітэту. Распад СССР і ўтварэнне СНД. Заканадаўча-прававое афармленне дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь.

Прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь 1994 г. Выбары прэзідэнта і фарміраванне новай сістэмы ўлады. Рэспубліканскія рэферэндумы 1995 і 1996 гг., іх вынікі. Дапаўненні і змяненні ў Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь. Эвалюцыя “вертыкалі” улады і кіравання.

Крызісны стан прамысловасці і сельскай гаспадаркі ў пачатку 90-х гг. XX ст. Стварэнне перадумоў пераходу да рынкавай эканоміцы, напрацоўка прававой базы, вызначэнне метадаў і накірункаў рэфармавання эканомікі. Распрацоўка і рэалізацыя беларускай мадэлі сацыяльна-эканамічнага інавацыйнага развіцця краіны. Дасягненні і праблемы беларускай эканомікі. Сусветны эканамічны і фінансавы крызіс і яго наступствы для краін Усходняй Еўропы. Сучасны стан прамысловасці, сельскай гаспадаркі і сацыяльнай сферы Беларусь

Геапалітычнае становішча Рэспублікі Беларусь ва ўмовах сусветных глабалізацыйных працэсах. Міжнароднае прызнанне Рэспублікі Беларусь і змены ў знешнепалітычным механізме краіны. Выпрацоўка стратэгіі і прынцыпаў знешняй палітыкі, яе шматвектарнасць. Беларуска-расійскія адносіны, стварэнне Саюза Беларусі і Расіі. Беларусь і СНД, фарміраванне мытнага саюза і адзінай эканамічнай прасторы.

Адукацыя, навука і культура Рэспублікі Беларусь. Фарміраванне нацыянальнай сістэмы адукацыі. Складанасці навуковай працы, страты і здабыткі беларускай навукі. Стан гісторыка-культурнай спадчыны. Нацыянальна-дзяржаўная палітыка. Стварэнне і дзейнасць грамадскіх арганізацый нацыянальных супольнасцей. Асноўныя накірункі развіцця літаратуры і мастацтва. Узаемаадносіны дзяржавы і царквы, адраджэнне рэлігійна-канфесійнага жыцця.

2 Планы семінарскіх заняткаў

Тэма 1. Гістарычныя этапы фарміравання беларускага этнасу (VI ст. – пачатак XX ст.)

1 Насельніцтва на тэрыторыі Беларусі ў эпоху каменнага, бронзавага і ранняга жалезнага веку. Рассяленне славян.
2 Асноўныя канцэпцыі паходжання беларускага народа і назвы “Белая Русь”. Фарміраванне беларускай народнасці.
3 Увядзенне хрысціянства. Роля рэлігіі ў кансалідацыі беларускага этнасу.
4 Этнічная самасвядомасць і менталітэт беларусаў. Духоўнае жыццё беларускіх зямель у IX–XVIII стст.
5 Развіццё беларускага этнасу ў XIX ст. Нацыянальная самасвядомасць беларусаў.
6 Ідэі беларускага нацыянальнага адраджэння ў пачатку XX ст.

Пытанне да дыскусіі:
1 Месца Беларусі ў еўрапейскай гісторыі.
2 Індаеўрапейцы і іх роля ў гісторыі народаў Еўропы.
3 Этнічная аснова беларускай народнасці.
4 Аб праблеме старажытнарускай дзяржаўнасці.

Тэмы рэфератыўных паведамленняў:
1 Фармацыйны і цывілізацыйны падыходы ў гістарычным пазнанні.
2 Станаўленне нацыянальнай гісторыяграфічнай канцэпцыі.
3 Вусная народная творчасць – аснова беларускай культуры.
4 Выдатныя дзеячы беларускай культуры X – першай паловы XIII стст.
5 Матэрыяльная і духоўная культура першабытнага грамадства.
6 Роля і значэнне грэка-каталіцкай (вуніяцкай) царквы ў гісторыі і культуры беларускага народа.
7 Фактары фарміравання беларускай нацыі.

Літаратура: [1, с. 4-19, 28-36, 56-59, 151-154; 2, с. 16-44, 111-118, 234-243; 3, т. 1, с. 17-41, 128-155, 369-391; 4, с. 3-18, 36-44, 170-188: 6, т. 1, с. 9-91, 166-177, 192-200, 329-356; 7, с. 4-23; 8, с. 5-55, 99-116, 179-183, 217-224; 9, ч. 1, с. 7-37, 53-56, 104-125; ч. 2, с. 41-60; 10; 21].

Тэма 2. Дзяржаўныя ўтварэнні на беларускіх землях у IX–XVIII стст.

1 Станаўленне раннефеадальных дзяржаўных утварэнняў усходніх славян на тэрыторыі Беларусі. Полацкае і Тураўскае княствы ў IX–XIII стст.
2 Перадумовы і працэс фарміравання Вялікага Княства Літоўскага. Асаблівасці фарміравання дзяржаўнага і сацыяльна-эканамічннага ладу на беларускіх землях ВКЛ.

3 Люблінская унія і ўтварэнне Рэчы Паспалітай. Беларускія землі пасля Люблінскай уніі.
4 Знешняя палітыка Рэчы Паспалітай. Войны XVII–XVIII стст. і іх наступствы для Беларусі.
5 Асноўныя тэндэнцыі і дасягненні ў развіцці культуры Беларусі ў эпохі Адраджэння, Рэфармацыі і Асветніцтва.
6 Эканамічны і палітычны стан беларускіх зямель у XVII–XVIII ст. Прычыны крызісу і тры падзелы Рэчы Паспалітай. Паўстанне 1794 г. пад кіраўніцтвам Т.Касцюшкі.

Пытанне да дыскусіі:
1 Полацкае княства – выток беларускай дзяржаўнасці.
2 Роля і месца культуры Беларусі ў агульнаеўрапейскай культурна-цывілізацыйнай прасторы ў Новы час.
3 Праблема ўтварэння Вялікага Княства Літоўскага, яго этнічная прыналежнасць.
4 Месца і роля ВКЛ у гісторыі Еўропы.
5 Наваградак – цэнтр беларуска-літоўскай дзяржавы.
6 Атрыбуты адноснай самастойнасці ВКЛ у сістэме Рэчы Паспалітай.

Тэмы рэфератыўных паведамленняў:
1 Выдатныя дзеячы беларускага Адраджэння: Ф. Скарына, М. Гусоўскі, С. Будны, В. Цяпінскі, Л. Сапега.
2 Дзейнасць ордэна базыльян.
3 Таварыства Ісуса (езуіты) – каты беларускага народу або носьбіты еўрапейскай культуры.
4 Этнічная структура насельніцтва Беларусі ў XVI–XVIII стст.
5 Паўстанне 1794 г. пад кіраўніцтвам Т.Касцюшкі.
6 Т. Касцюшка – нацыянальны герой ЗША, Польшчы, Беларусі.

Літаратура: [1, с. 16-27, 37-55, 68-118; 2, с. 51-110, 1119-156; 3, т. 1, с. 72-127, 158-243; 4, с. 14-16, 19-35, 45-88; 6, т. 1, с. 92-191, 201-266; 7, с. 24-41; 8, с. 56-98, 119-154; 9, ч. 1, с. 39-52, 58-185; 10; 25].

Тэма 3. Становішча беларускіх зямель у складзе Расійскай дзяржавы (канец XVIII ст. – кастрычнік 1917г.)

1 Палітычнае і сацыяльна-эканамічнае становішча беларускіх зямель у складзе Расійскай імперыі.
2 Вайна 1812 года на тэрыторыі Беларусі.
3 Буржуазныя рэформы 1860–1870-х гг.: асаблівасці іх правядзення ў Беларусі.
4 Нацыянальна-вызваленчае паўстанне 1863–1864 гг. пад кіраўніцтвам К.Каліноўскага.
5 Узнікненне агульнарасійскіх і беларускіх партый. Рэвалюцыя 1905–1907 гг.

6 Прычыны і характар Першай сусветнай вайны. Лютаўская рэвалюцыя 1917 г. Падзеі ў Беларусі (1914 – 1917 гг.).

Пытанне да дыскусіі:

1 Палітыка Расіі ў адносінах да беларускіх зямель і насельніцтва.
2 Паўстанне 1863 г. і Беларусь.
3 Расійскі шлях палітычнай і эканамічнай мадэрнізацыі.

Тэмы рэфератыўных паведамленняў:

1 Падзеі вайны 1812 г.
2 К. Каліноўскі: палітычны партрэт.
3 Палітычныя партыі Расіі і Беларусі ў пачатку XX ст.
4 Роля і значэнне рэвалюцыі 1905–1907 гг.
5 Нацыянальнае пытанне на Беларусі.

Літаратура: [1, с. 119-177; 2, с. 157-243; 3, т. 1, с. 246-368; 4, с. 89-169, 189-304; 6, т. 1, с. 267-328, 357-467; 7, с. 42-54; 8, с. 156-235; 9, ч. 1, с. 187-226; ч. 2, с. 10-39, 62-94; 10; 14; 15].

Тэма 4. Савецкая грамадска-палітычная сістэма ў Беларусі (кастрычнік 1917 – чэрвень 1941 гг.)

1 Кастрычніцкая рэвалюцыя (Кастрычніцкі пераварот) і ўсталяванне Савецкай улады ў Беларусі. Барацьба з германскімі і польскімі інтэрвентамі.
2 Усебеларускі нацыянальны з’езд (снежань 1917 г.). Абвяшчэнне Беларускай Народнай Рэспублікі.
3 Утварэнне беларускай дзяржаўнасці на савецкай аснове: стварэнне БССР.
4 Асаблівасці ажыццяўлення НЭПа, індустрыялізацыі і калектывізацыі ў БССР.
5 Усталяванне савецкай грамадска-палітычнай сістэмы ў БССР і яе асноўныя характарыстыкі.
6 Станаўленне і развіццё савецкай беларускай культуры: дасягненні і супярэчнасці (1919–1941 гг.).

Пытанні да дыскусіі:

1 У чым вы бачыце палітычныя пралікі дзеячаў БНР?
2 Савецкая мадэль мадэрнізацыі БССР на этапе станаўлення індустрыяльнага грамадства.
3 Брэсцкая і Рыжская дамовы у гістарычных лёсах беларускага народа.

Тэмы рэфератыўных паведамленняў:

1 Гістарычныя асобы: Антон і Іван Луцкевічы, Я. Варонка, П. Крэчаўскі, А. Смоліч, Б. Тарашкевіч, З. Жылуновіч, А. Мяснікоў, А. Чарвякоў.
2 Шляхі і метады правядзення калектывізацыі ў БССР.

Літаратура: [1, с. 178-222; 2, с. 244-270, 279-300; 3, т. 2, с. 7-178; 4, с. 305-474; 6, т. 2, с. 8-213; 7, с. 55-69; 8, с. 236-300; 9, ч. 2, с. 95-151; 10; 13; 20].

Тэма 5. Геапалітычнае становішча Беларусі ў 20–30-я гг. XX ст. Заходняя Беларусь у складзе польскай дзяржавы

1 Вынікі Першай сусветнай вайны. Беларускае пытанне пры афармленні Версальска-Вашынгтонскай сістэмы.
2 Рыжская мірная дамова 1921 г. у гістарычным лёсе беларускага народа.
3 Грамадска-палітычнае, эканамічнае і нацыянальна-культурнае становішча Заходняй Беларусі ў складзе Польскай дзяржавы.
4 Рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух у Заходняй Беларусі ў 20–30-я гг. XX ст.

Пытанне да дыскусіі:

1 Жыццё беларусаў па абодва бакі граніцы паміж СССР і Польшчай.
2 Геапалітычнае становішча Беларусі ва ўмовах нарастання пагрозы Другой сусветнай вайны.

Тэма рэфератыўных паведамленняў:

1 Параўнальны аналіз эканамічнага і культурнага развіцця беларускага народа ў Заходняй Беларусі (1921–1939 гг.).

Літаратура: [1, с. 223-229; 2, с. 271-278, 301-329; 3, т. 2, с. 179-205; 4, с. 475-497; 6, т. 2, с. 214-264; 7, с. 70-77; 8, с. 301-308; 9, ч. 2, с. 153-167; 10].

Тэма 6. Беларусь у гады Другой сусветнай вайны і Вялікай Айчыннай вайны

1 Прычыны і пачатак Другой сусветнай вайны. Уз’яднанне Заходняй Беларусі з БССР.
2 Пачатак Вялікай Айчыннай вайны. Абарончыя баі летам 1941 года.
3 Акупацыйны рэжым на тэрыторыі Беларусі. Дзейнасць калабарацыяністаў.
4 Партызанская і падпольная барацьба беларускага народа ў гады вайны.
5 Вызваленне Беларусі. Заканчэнне і вынікі Другой Сусветнай вайны.

Пытанне да дыскусіі:

1 Вытокі патрыятызму беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.
2 Геапалітычнае становішча Беларусі ва ўмовах нарастання пагрозы Другой сусветнай вайны.

Тэма рэфератыўных паведамленняў:

1 Дзейнасць партызан і падпольшчыкаў у рэгіёнах Беларусі.

Літаратура: [1, с. 230-256; 2, с. 330-364; 3, т. 2, с. 199-254; 4, с. 498-542; 6, т. 2, с. 265-323; 7, с. 78-90; 8, с. 311-342; 9, ч. 2, с. 169-188; 10; 12; 17].

Тэма 7. Савецкая Беларусь: дасягненні і праблемы стваральнай працы народа (1945–1991 гг.)

1 Асноўныя рысы грамадска-палітычнага жыцця Беларусі ў другой палове 1940-х – першай палове 1980-х гг.
2 Эканамічнае развіццё Беларусі ў другой палове 1940-х – першай палове 1980-х гг.
3 Здабыткі і негатыўныя з'явы ў развіцці адукацыі, навукі і культуры ў 1950-я – 1980-я гг.
4 Палітыка перабудовы, яе змест і шляхі ажыццяўлення.

Пытанні да дыскусіі:

1 Чаму да сярэдзіны 80-х гг. тэмпы прыросту нацыянальнага даходу БССР былі вышэйшыя за агульнасаюзныя?
2 Як была звязана эканоміка з ваенна-прамысловым комплексам?

Тэмы рэфератыўных паведамленняў:

1 Цяжкасці развіцця сельскай гаспадаркі ў пасляваенныя гады.
2 Асоба П. М. Машэрава.

Літаратура: [1, с. 257-280; 2, с. 365-429; 3, т. 2, с. 257-349; 4, с. 543-585; 6, т. 2, с. 324-476; 7, с. 91-108; 8, с. 344-397; 9, ч. 2, с. 189-227; 10; 19; 23].

Тэма 8. Рэспубліка Беларусь ў канцы XX – пачатку XXI ст.

1 Жнівеньскія падзеі 1991 г. у СССР і БССР. Абвяшчэнне Рэспублікі Беларусь. Стварэнне Садружнасці Незалежных Дзяржаў.
2 Грамадска-палітычнае жыццё Рэспублікі Беларусь у 1992–2014 гг.
3 Асаблівасці беларускай мадэлі сацыяльна-эканамічнага развіцця.
4 Геапалітычнае становішча Рэспублікі Беларусь. Выпрацоўка стратэгіі і прынцыпаў знешняй палітыкі, яе шматвектарнасць.
5 Культура Беларусі на сучасным этапе. Роля і дзейнасць нацыянальных супольнасцей Беларусі.

Пытанні да дыскусіі:

1 Дзяржаўны суверэнітэт Рэспублікі Беларусь як вызначальная каштоўнасць сучаснай беларускай нацыі.
2 Сутнасць сучаснага этапу мадэрнізацыі беларускага грамадства.
3 Фарміраванне прававой дзяржавы і грамадзянскай супольнасці ў Рэспубліцы Беларусь: заканамернасці і асаблівасці.
4 Мадэрнізацыя нацыянальнай сістэмы адукацыі: праблемы, дасягненні і перспектывы.
5 Узаемаадносіны дзяржавы і царквы ў Рэспубліцы Беларусь.
6 Глабалізацыя і сучасны свет: праблемы і спробы іх вырашэння.

Тэмы рэфератыўных паведамленняў:
1 Перадумовы распаду СССР.
2 Праблемы дзяржаўна-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага і культурнага развіцця Беларусі на сучасным этапе.
3 На шляху да інтэграцыі Расіі і Беларусі.

Літаратура: [1, с. 281-302; 2, с. 430-460; 3, т. 2, с. 350-426; 4, с. 574-578, 586-613; 5; 6, т. 2, с. 477-511; 7, с. 109-127; 8, с. 401-447; 9, ч. 2, с. 229-239; 10; 16; 24].

3 Планы семінарскіх заняткаў для замежных студэнтаў

Тема 1. Исторические этапы формирования беларуского этноса (VI ст. – начало XX ст.)

1 Население на территории Беларуси в эпоху каменного, бронзового и раннего железного века. Расселение славян.
2 Основные концепции происхождения беларуского народа и названия “Белая Русь”. Формирование беларуской народности.
3 Введение христианства. Роль религии в консолидации беларуского этноса.
4 Этническое самосознание и менталитет беларусов. Духовная жизнь беларуских земель в IX–XVIII вв.
5 Развитие беларуского этноса в XIX ст. Национальное самосознание беларусов.
6 Идеи беларуского национального возрождения в начале XX ст.

Литература: [1, с. 4-19, 28-36, 56-59, 151-154; 2, с. 16-44, 111-118, 234-243; 3, т. 1, с. 17-41, 128-155, 369-391; 4, с. 3-18, 36-44, 170-188: 6, т. 1, с. 9-91, 166-177, 192-200, 329-356; 7, с. 4-23; 8, с. 5-55, 99-116, 179-183, 217-224; 9, ч. 1, с. 7-37, 53-56, 104-125; ч. 2, с. 41-60; 10; 21].

Тема 2. Государственные образования на беларуских землях в IX – XVIII вв.

1 Становление раннефеодальных государственных образований восточных славян. Полоцкое и Туровское княжества в IX–XIII вв.
2 Предпосылки и процесс формирования Великого Княжества Литовского. Особенности формирования государственного строя и социально-экономического уклада на беларуских землях ВКЛ.
3 Люблинская уния и образование Речи Посполитой. Беларуские земли после Люблинской унии.
4 Внешняя политика Речи Посполитой. Войны XVII–XVIII вв. и их последствия для Беларуси.
5 Основные тенденции и достижения в развитии культуры Беларуси в эпохи Возрождения, Реформации и Просвещения.

6 Экономическое и политическое состояние беларуских земель в XVII–XVIII вв. Причины кризиса и три раздела Речи Посполитой. Восстание 1794 г. под руководством Т.Костюшки.

Литература: [1, с. 16-27, 37-55, 68-118; 2, с. 51-110, 1119-156; 3, т. 1, с. 72-127, 158-243; 4, с. 14-16, 19-35, 45-88; 6, т. 1, с. 92-191, 201-266; 7, с. 24-41; 8, с. 56-98, 119-154; 9, ч. 1, с. 39-52, 58-185; 10; 25].

Тема 3. Положение белорусских земель в составе Российского государства (конец XVIII ст. – октябрь 1917г.)

1 Политическое и социально-экономическое положение беларуских земель в составе Российской империи.
2 Война 1812 года на территории Беларуси.
3 Буржуазные реформы 1860–1870-х гг.: особенности их проведения в Беларуси.
4 Национально-освободительное восстание 1863 – 1864 гг. под руководством К.Калиновского.
5 Возникновение общероссийских и беларуских партий. Революция 1905–1907 гг.
6 Причины и характер Первой мировой войны. Февральская революция 1917 г. События в Беларуси (1914–1917 гг.).

Литература: [1, с. 119-177; 2, с. 157-243; 3, т. 1, с. 246-368; 4, с. 89-169, 189-304; 6, т. 1, с. 267-328, 357-467; 7, с. 42-54; 8, с. 156-235; 9, ч. 1, с. 187-226; ч. 2, с. 10-39, 62-94; 10; 14; 15].

Тема 4. Советская общественно-политическая система в Беларуси (октябрь 1917 – июнь 1941 гг.)

1 Октябрьская революция (Октябрьский переворот) и установление Советской власти в Беларуси. Борьба с германскими и польскими интервентами.
2 Всебелорусский национальный съезд (декабрь 1917 г.). Провозглашение Беларуской Народной Республики.
3 Образование беларуской государственности на советской основе: создание БССР.
4 Особенности осуществления НЭПа, индустриализации и коллективизации в БССР.
5 Установление советской общественно-политической системы в БССР и её основные характеристики.
6 Становление и развитие советской беларуской культуры: достижения и противоречия (1919 – 1941 гг.).

Литература: [1, с. 178-222; 2, с. 244-270, 279-300; 3, т. 2, с. 7-178; 4, с. 305-474; 6, т. 2, с. 8-213; 7, с. 55-69; 8, с. 236-300; 9, ч. 2, с. 95-151; 10; 13; 20].

Тема 5. Геополитическое положение Беларуси в 20–30-я гг. XX ст. Западная Беларусь в составе Польского государства

1 Итоги Первой мировой войны. Беларуский вопрос при оформлении Версальско-Вашингтонской системы.
2 Рижское мирное соглашение 1921 г. в исторической судьбе беларуского народа.
3 Общественно-политическое, экономическое и национально-культурное положение Западной Беларуси в составе Польского государства.
4 Революционное и национально-освободительное движение в Западной Беларуси в 20–30-я гг. XX ст.

Литература: [1, с. 223-229; 2, с. 271-278, 301-329; 3, т. 2, с. 179-205; 4, с. 475-497; 6, т. 2, с. 214-264; 7, с. 70-77; 8, с. 301-308; 9, ч. 2, с. 153-167; 10].

Тема 6. Беларусь в годы Второй мировой войны и Великой Отечественной войны

1 Причины и начало Второй мировой войны. Воссоединение Западной Беларуси с БССР.
2 Начало Великой Отечественной войны. Оборонительные бои летом 1941 года.
3 Оккупационный режим на территории Беларуси. Деятельность коллаборационистов.
4 Партизанская и подпольная борьба беларуского народа в годы войны.
5 Освобождение Беларуси. Окончание и итоги Второй мировой войны.

Литература: [1, с. 230-256; 2, с. 330-364; 3, т. 2, с. 199-254; 4, с. 498-542; 6, т. 2, с. 265-323; 7, с. 78-90; 8, с. 311-342; 9, ч. 2, с. 169-188; 10; 12; 17].

Тема 7. Советская Беларусь: достижения и проблемы созидательной работы народа (1945–1991 гг.)

1 Основные черты общественно-политической жизни Беларуси во второй половине 1940-х – первой половине 1980-х гг.
2 Экономическое развитие Беларуси во второй половине 1940-х – первой половине 1980-х гг.
3 Достижения и негативные явления в развития образования, науки и культуры в 1950-я – 1980-я гг.
4 Политико перестройки, ее содержание и пути осуществления.

Литература: [1, с. 257-280; 2, с. 365-429; 3, т. 2, с. 257-349; 4, с. 543-585; 6, т. 2, с. 324-476; 7, с. 91-108; 8, с. 344-397; 9, ч. 2, с. 189-227; 10; 19; 23].

Тема 8. Республика Беларусь в конце XX – начале XXI ст.

1 Августовские события 1991 г. в СССР и БССР. Провозглашение Республики Беларусь. Создание Содружества Независимых Государств.
2 Общественно-политическая жизнь Республики Беларусь в 1992–2014 гг.
3 Особенности белорусской модели социально-экономичного развития.
4 Геополитическое положение Республики Беларусь. Выработка стратегии и принципов внешней политики, ее многовекторность.
5 Культура Беларуси на современном этапе. Роль и деятельность национальных общностей Беларуси.

Литература: [1, с. 281-302; 2, с. 430-460; 3, т. 2, с. 350-426; 4, с. 574-578, 586-613; 5; 6, т. 2, с. 477-511; 7, с. 109-127; 8, с. 401-447; 9, ч. 2, с. 229-239; 10; 16; 24].

4 Пытанні для падрыхтоўкі да заліка і экзамена

Пытанні да экзамена

1 Прадмет, мэты і задачы вывучэння “Гісторыі Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі”. Перыядызацыя гісторыі Беларусі.
2 Крыніцы па гісторыі Беларусі.
3 Засяленне беларускіх зямель. Даіндаеўрапейскі перыяд гісторыі Беларусі (40–2 тыс. да н.э.).
4 З’яўленне індаеўрапейцаў. Бронзавы і жалезны век на тэрыторыі Беларусі (ІІ тыс. да н.э.–V ст. н.э.). Рассяленне славян.
5 Першыя дзяржавы на тэрыторыі Беларусі: Полацкае і Тураўскае княствы ў IX–XIII стст. Іх узаемаадносіны з Кіевам і Ноўгарадам.
6 Увядзенне хрысціянства і культура Беларусі ў IX – XIII стст.
7 Сацыяльна-эканамічныя і палітычныя перадумовы ўтварэння Вялікага Княства Літоўскага (ВКЛ).
8 Палітычны лад і органы дзяржаўнай улады ВКЛ.
9 Асноўныя напрамкі знешняй палітыкі ВКЛ у XIII–XVI стст. Барацьба супраць крыжакоў, татара-манголаў і Маскоўскай агрэсіі.
10 Асноўныя канцэпцыі паходжання беларускага народа і назвы “Белая Русь”.
11 Эканамічныя і палітычныя фактары фарміравання беларускай народнасці (к. XIII–XVI стст.).
12 Эканамічнае развіццё і сацыяльныя адносіны на беларускіх землях у XIV–XVI стст. Аграрная рэформа 1557 г.
13 Стварэнне Рэчы Паспалітай. Становішча ВКЛ у Рэчы Паспалітай.
14 Асаблівасці фарміравання канфесійных адносін на тэрыторыі Беларусі ў XVI–XVII стст. (Брэсцкая царкоўная унія, Рэфармацыя і Контррэфармацыя).

15 Асноўныя тэндэнцыі і дасягненні ў развіцці культуры Беларусі ў эпохі Адраджэння і Асветы (XIV–XVIII стст.).
16 Знешняя палітыка Рэчы Паспалітай. Войны XVII–XVIII стст. і іх наступствы для Беларусі.
17 Эканамічны і палітычны крызіс Рэчы Паспалітай у XVIII ст. і яе падзелы.
18 Паўстанне 1794 г. пад кіраўніцтвам Т. Касцюшкі.
19 Пазітыўныя і негатыўныя бакі ўваходжання беларускіх зямель у склад Расійскай імперыі.
20 Падзеі вайны 1812 г. на тэрыторыі Беларусі.
21 Паўстанне 1863–1864 гг. пад кіраўніцтвам К. Каліноўскага ў Беларусі.
22 Буржуазныя рэформы 1860–1870-х гг. у Расійскай імперыі і асаблівасці іх правядзення ў Беларусі.
23 Грамадска-палітычнае жыццё ў Беларусі ў XIX–пачатку XX стст. Стварэнне і дзейнасць агульнарасійскіх палітычных партый і арганізацый беларускай накіраванасці.
24 Асноўныя накірункі развіцця культуры Беларусі ў XIX ст.
25 Фарміраванне беларускай нацыі і беларускае нацыянальна-культурнае адраджэнне пачатку XX ст.
26 Прычыны і характар Першай сусветнай вайны. Беларусь у гады вайны.
27 Лютаўская буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя ў Расіі. Двоеўладдзе. Развіццё беларускага руху.
28 Кастрычніцкая рэвалюцыя ў Расіі і ўстанаўленне савецкай улады ў Беларусі.
29 Шляхі фарміравання беларускай дзяржаўнасці. Стварэнне Беларускай Народнай Рэспублікі (БНР).
30 Стварэнне БССР. Яе роля і месца ў складзе СССР.
31 Сутнасць новай эканамічнай палітыкі (НЭП).
32 Індустрыялізацыя і калектывізацыя, іх асаблівасці ў Беларусі (1920–1930-я гг.).
33 Культура Савецкай Беларусі ў міжваенны час (1919–1941 гг.).
34 Становішча Заходняй Беларусі ў складзе Польшчы (1921–1939 гг.).
35 Стан гаспадаркі Заходняй Беларусі (1921–1939 гг.).
36 Культура Заходняй Беларусі (1921–1939 гг.)э
37 Рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух у Заходняй Беларусі (1921–1939 гг.).
38 Прычыны і пачатак Другой сусветнай вайны. Уз’яднанне Заходняй Беларусі з БССР.
39 Пачатак і асноўныя падзеі Вялікай Айчыннай вайны. Абарончыя баі летам 1941 года.
40 Палітыка гітлераўскіх акупантаў на тэрыторыі Беларусі ў 1941–1944 гг. Беларуская калабарацыя.
41 Барацьба беларускага народа супраць гітлераўскіх захопнікаў.
42 Вызваленне Беларусі. Заканчэнне і вынікі Другой сусветнай вайны.

43 Асноўныя рысы грамадска-палітычнага жыцця Беларусі ў другой палове 1940-х–першай палове 1980-х гг.
44 Эканамічнае развіццё Беларусі ў другой палове 1940-х–першай палове 1980-х гг.
45 Здабыткі і негатыўныя з’явы ў развіцці адукацыі, навукі і культуры ў 1950–1980-я гг.
46 Палітыка перабудовы, яе змест і шляхі ажыццяўлення (1985–1990 гг.). Распад СССР.
47 Абвяшчэнне і станаўленне Рэспублікі Беларусь. Прыняцце Канстытуцыі. Выбары Прэзыдэнта.
48 Грамадска-палітычнае жыццё суверэннай Рэспублікі Беларусь (1995–2010 гг.). Рэферэндумы.
49 Культура Беларусі на сучасным этапе (1991–2010 гг.).
50 Дзяржаўная сімволіка Рэспублікі Беларусь: Канстытуцыя, герб, сцяг, гімн.

Пытанні да заліку

1 Прадмет, мэты і задачы вывучэння “Гісторыі Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі”. Перыядызацыя гісторыі Беларусі.
2 Крыніцы па гісторыі Беларусі.
3 Засяленне беларускіх зямель. Даіндаеўрапейскі перыяд гісторыі Беларусі (40–2 тыс. да н.э.).
4 З’яўленне індаеўрапейцаў. Бронзавы і жалезны век на тэрыторыі Беларусі (II тыс. да н.э.–V ст. н.э.). Рассяленне славян.
5 Першыя дзяржавы на тэрыторыі Беларусі: Полацкае і Тураўскае княствы ў IX–XIII стст. Іх узаемаадносіны з Кіевам і Ноўгарадам.
6 Увядзенне хрысціянства і культура Беларусі ў IX – XIII стст.
7 Сацыяльна-эканамічныя і палітычныя перадумовы ўтварэння Вялікага Княства Літоўскага (ВКЛ).
8 Палітычны лад і органы дзяржаўнай улады ВКЛ.
9 Асноўныя напрамкі знешняй палітыкі ВКЛ у XIII–XVI стст. Барацьба супраць крыжакоў, татара-манголаў і Маскоўскай агрэсіі.
10 Асноўныя канцэпцыі паходжання беларускага народа і назвы “Белая Русь”.
11 Эканамічныя і палітычныя фактары фарміравання беларускай народнасці (к. XIII–XVI стст.).
12 Эканамічнае развіццё і сацыяльныя адносіны на беларускіх землях у XIV–XVI стст. Аграрная рэформа 1557 г.
13 Стварэнне Рэчы Паспалітай. Становішча ВКЛ у Рэчы Паспалітай.
14 Асаблівасці фарміравання канфесійных адносін на тэрыторыі Беларусі ў XVI–XVII стст. (Брэсцкая царкоўная унія, Рэфармацыя і Контррэфармацыя).
15 Асноўныя тэндэнцыі і дасягненні ў развіцці культуры Беларусі ў эпохі Адраджэння і Асветы (XIV–XVIII стст.).

16 Знешняя палітыка Рэчы Паспалітай. Войны XVII–XVIII стст. і іх наступствы для Беларусі.
17 Эканамічны і палітычны крызіс Рэчы Паспалітай у XVIII ст. і яе падзелы.
18 Пазітыўныя і негатыўныя бакі ўваходжання беларускіх зямель у склад Расійскай імперыі.
19 Падзеі вайны 1812 г. на тэрыторыі Беларусі.
20 Паўстанне 1863–1864 гг. пад кіраўніцтвам К. Каліноўскага ў Беларусі.
21 Буржуазныя рэформы 1860–1870-х гг. у Расійскай імперыі і асаблівасці іх правядзення ў Беларусі.
22 Грамадска-палітычнае жыццё ў Беларусі ў XIX–пачатку XX стст. Стварэнне і дзейнасць агульнарасійскіх палітычных партый і арганізацый беларускай накіраванасці.
23 Асноўныя накірункі развіцця культуры Беларусі ў XIX ст. Беларускае нацыянальна-культурнае адраджэнне пачатку XX ст.
24 Прычыны і характар Першай сусветнай вайны. Беларусь у гады вайны.
25 Лютаўская буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя ў Расіі. Двоеў-ладдзе. Развіццё беларускага руху.
26 Кастрычніцкая рэвалюцыя ў Расіі і ўстанаўленне савецкай улады ў Беларусі.
27 Шляхі фарміравання беларускай дзяржаўнасці. Стварэнне Беларускай Народнай Рэспублікі (БНР).
28 Стварэнне БССР. Яе роля і месца ў складзе СССР.
29 Сутнасць новай эканамічнай палітыкі (НЭП).
30 Індустрыялізацыя і калектывізацыя, іх асаблівасці ў Беларусі (1920–1930-я гг.).
31 Культура Беларусі ў міжваенны час (1919–1941 гг.).
32 Асноўныя тэндэнцыі развіцця Заходняй Беларусі ў складзе Польшчы (1921 – 1939 гг.).
33 Прычыны і пачатак Другой сусветнай вайны. Уз’яднанне Заходняй Беларусі з БССР.
34 Пачатак Вялікай Айчыннай вайны. Абарончыя баі летам 1941 года.
35 Палітыка гітлераўскіх акупантаў на тэрыторыі Беларусі ў 1941–1944 гг. Беларуская калабарацыя.
36 Барацьба беларускага народа супраць гітлераўскіх захопнікаў.
37 Вызваленне Беларусі. Заканчэнне і вынікі Другой сусветнай вайны.
38 Асноўныя рысы грамадска-палітычнага жыцця Беларусі ў другой палове 1940-х–першай палове 1980-х гг.
39 Эканамічнае развіццё Беларусі ў другой палове 1940-х–першай палове 1980-х гг.
40 Здабыткі і негатыўныя з’явы ў развіцці адукацыі, навукі і культуры ў 1950–1980-я гг.
41 Палітыка перабудовы, яе змест і шляхі ажыццяўлення (1985–1990 гг.). Распад СССР.

42 Абвяшчэнне і станаўленне Рэспублікі Беларусь. Прыняцце Канстытуцыі. Выбары Прэзыдэнта.
43 Грамадска-палітычнае і культурнае жыццё суверэннай Рэспублікі Беларусь (1995–2010 гг.). Рэферэндумы.
44 Дзяржаўная сімволіка Рэспублікі Беларусь: Канстытуцыя, герб, сцяг, гімн.

5 Пытанні для падрыхтоўкі да заліка і экзамена для замежных студэнтаў

Вопросы к зачету и экзамену

1 Предмет, цели и задачи изучения “Истории Беларуси в контексте европейской цивилизации”. Периодизация истории Беларуси.
2 Источники по истории Беларуси.
3 Заселение беларуских зямель. Доиндоевропейский период истории Беларуси (40 – 2 тыс. к н.э.).
4 Появление индоевропейцев. Бронзовый и железный век на территории Беларуси (2 тыс. до н.э. – V в. н.э.). Расселение славян.
5 Первые государства на территории Беларуси: Полоцкое и Туровское княжества в IX – XIII вв. Их взаимоотношения с Киевом и Новгородом.
6 Введение христианства и культура Беларуси в IX – XIII вв.
7 Социально-экономичные и политические предпосылки образования Великого Княжества Литовского (ВКЛ).
8 Политический строй и органы государственной власти ВКЛ.
9 Основные направления внешней политики ВКЛ в XIII–XVI вв. Борьба против крестоносцев и татаро-монголов.
10 Основные концепции происхождения беларуского народа и названия “Белая Русь”.
11 Экономичные и политические факторы формирования беларуской народности (к. XIII–XVI вв.).
12 Экономическое развитие и социальные отношения на беларуских землях в XIV–XVI вв. Аграрная реформа 1557 г.
13 Создание Речи Посполитой. Положение ВКЛ в Речи Посполитой.
14 Особенности формирования конфессиональных отношений на территории Беларуси в XVI–XVII вв. (Брестская церковная уния, Реформация и Контрреформация).
15 Основные тенденции и достижения в развитии культуры Беларуси в эпохи Возрождения и Просвещения (XIV–XVIII вв.).
16 Внешняя политика Речи Посполитой. Войны XVII–XVIII вв. и их последствия для Беларуси.
17 Экономичный и политический кризис Речи Посполитой в XVIII в. и её разделы.
18 Позитивные и негативные стороны вхождения белорусских земель в состав Российской империи.
19 События войны 1812 г. на территории Беларуси.

20 Восстание 1863–1864 гг. под руководством К. Калиновского в Беларуси.
21 Буржуазные реформы 1860–1870-х гг. в Российской империи и особенности их проведения в Беларуси.
22 Общественно-политическая жизнь в Беларуси в XIX – начале XX вв. Создание и деятельность общероссийских политических партий и организаций беларуской направленности.
23 Основные направления развития культуры Беларуси в XIX в. Белорусское национально-культурное возрождение начала XX в.
24 Причины и характер Первой мировой войны. Беларусь в годы войны.
25 Февральская буржуазно-демократичная революция в России. Двоевластие. Развитие белорусского движения.
26 Октябрьская революция в России и установление советской власти в Беларуси.
27 Пути формирования белорусской государственности. Создание Белорусской Народной Республики (БНР).
28 Создание БССР. Её роль и место в составе СССР.
29 Суть новой экономичной политики (НЭП).
30 Индустриализация и коллективизация, их особенности в Беларуси (1920–1930-я гг.).
31 Культура Беларуси в межвоенное время (1919–1939 гг.).
32 Основные тенденции развития Западной Беларуси в составе Польши (1921 – 1939 гг.).
33 Причины и начало Второй мировой войны. Воссоединение Западной Беларуси с БССР.
34 Начало Великой Отечественной войны. Оборонительные бои летом 1941 года.
35 Политика гитлеровских оккупантов на территории Беларуси в 1941–1944 гг. Беларуская коллаборация.
36 Борьба белорусского народа против гитлеровских захватчиков.
37 Освобождение Беларуси. Окончание и итоги Второй мировой войны.
38 Основные черты общественно-политической жизни Беларуси во второй половине 1940-х – первой половине 1980-х гг.
39 Экономическое развитие Беларуси во второй половине 1940-х – первой половине 1980-х гг.
40 Достижения и негативные явления в развития образования, науки и культуры в 1950–1980-е гг.
41 Политика перестройки, её содержание и пути осуществления (1985–1990 гг.). Распад СССР.
42 Провозглашение и становление Республики Беларусь. Принятие Конституции. Выборы Президента.
43 Общественно-политическая и культурная жизнь суверенной Республики Беларусь (1995–2011 гг.). Референдумы.
44 Государственная символика Республики Беларусь: Конституция, герб, флаг, гимн.

Асноўная літаратура

1 Гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі. Дапаможнік / Пад рэд. Л.В.Лойкі. – Мінск, 2005.
2 Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветных цывілізацый / Пад рэд В.І.Галубовіча і Ю.М.Бохана. – Мінск, 2007.
3 Гісторыя Беларусі: вучэб. дапам. У 2 ч. / пад рэд. Я. К. Новіка, Г. С. Марцуля. – Мінск, 2011.
4 Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времён до нашего времени / И.И.Ковкель, Э.С.Ярмусик. – Минск, 2008.
5 Конституция Республики Беларусь 1994 года: с изм. и доп., принятыми на респ. референдумах 24 нояб. 1996 г. и 17 окт. 2004 г. – Минск, 2008..
6 Нарысы гісторыі Беларусі: У 2-х ч. / А.П. Касцюк , І.М. Ігнаценка, У.І. Вышынскі і інш.; Інстытут гісторыі АНБ. – Мінск, 1995.
7 Пушкін І.А. Гісторыя (гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі): канспект лекцый. – Магілёў, 2014.
8 Саракавік, І.А. Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі / І.А. Саракавік. – Мінск, 2006.
9 Шымуковіч, С.Ф. Гісторыя Беларусі: курс лекцый. У 2 ч. / С.Ф. Шымуковіч. – Мінск, 2005..

Мультымедыйныя сродкі

10 Пушкін І.А. Гісторыя (гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі): электронны вучэбна-метадычны комплекс / І.А.Пушкін. – Магілёў, 2015.

Вучэбна–метадычная літаратура

11 Бабкова Т.Г. Айчынная культура: канспект лекцый для студэнтаў дзённай формы навучання. – Магілёў, 2006.
12 Беларусь у гады Другой сусветнай вайны: метадычныя ўказанні студэнтам усіх спецыяльнсцей да семінарскага занятку / склад. І.А.Пушкін. – Магілёў, 2004.
13 Беларусь у міжваенны час: метадычныя парады студэнтам 1 курса ўсіх спецыяльнасцей да семінарскага занятку / склад. І.А.Пушкін. – Магілёў, 2003.
14 Беларусь у перыяд станаўлення буржуазнага грамадства (першая сусветная вайна – люты 1917 г.): метадычныя парады студэнтам усіх спецыяльнасцей да семінарскіх заняткаў / склад. Т.Г.Бабкова. – Магілёў, 2005.
15 Буржуазныя рэформы другой паловы XIX стагоддзя: метадычныя парады студэнтам ўсіх спецыяльнасцей да семінарскіх заняткаў / склад. Т.Г.Бабкова. – Магілёў, 2004.
16 Духоўнае і культурнае жыццё беларускага народа на мяжы XX–XXI стагоддзяў: Метатычныя рэкамендацыі для студэнтаў / Склад. Т.Г. Бабкова. – Магілёў, 2011.

17 Костеров А.П. Великая Отечественная война советского народа (в контексте Второй мировой войны): конспект лекций. – Могилёв, 2006.
18 Костеров, А.П. Основы идеологии белорусского государства: конспект лекций для студентов всех специальностей дневной и заочной форм обучения / А.П. Костеров. – Могилев, 2009.
19 Культурнае і духоўнае жыцце ў БССР (1919–1985 гг.) : метадычныя рэкамендацыі для студэнтаў усіх спецыяльнасцей / Склад. Т.Г. Бабкова. – Магілёў, 2009.
20 Нацыянальна-дзяржаўнае будаўніцтва ў Беларусі (1917–1922): мет. парады студэнтам усіх спецыянасцей да семінарскага занятка / склад. І.А.Пушкін. – Магілёў, 2002.
21 Прадмет і гісторыяграфія гісторыі Беларусі: метадычныя парады студэнтам да семінарскага занятка / склад. Б.К.Малахаў. – Магілёў, 2001.
22 Пушкін, І.А. Гістарычная і культурная спадчына горада Магілёва: курс лекцый / І.А.Пушкін. – Магілёў, 2006.
23 Савецкая мадэль мадэрнізацыі ў гісторыі Беларусі: Беларусь у перыяд 1950–80-х гадоў: метадычныя парады / склад. І.А.Пушкін. – Магілёў, 2008.
24 Суверэнная Рэспубліка Беларусь ва ўмовах глабалізацыі сусветных працэсаў і асноўныя тэндэнцыі яе сацыяльна–эканамічнага развіцця: метатычныя рэкамендацыі для студэнтаў / склад. І.А.Пушкін. – Магілёў, 2011.
25 Эпоха Асветніцтва. Рэч Паспалітая ў XVIII ст.: метадычныя парады студэнтам I курса ўсіх спецыяльнасцей да семінарскіх заняткаў / склад. Т.Г.Бабкова. – Магілёў, 2003.

Дадатковая літаратура

26 Беларускія летапісы і хронікі. – Мінск, 1997.
27 Беспамятных Н. Политика управления этнокультурным разнообразием в Беларуси, Молдове и Украине: между советским наследием и европейскими стандартами / Н. Беспамятных, А. Василевич, А. Осипов, Ф. Прина, И. Пушкин. – Вильнюс, 2014.
28 Бригадин П.И. История Беларуси в контексте европейской истории: курс лекций. – Минск, 2007.
29 Великая Отечественная война советского народа (в контексте Второй мировой войны): учеб. пособие / под ред. А. А. Ковалени, Н. С. Сташкевича. – Минск, 2004.
30 Вішнеўскі А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах. – Мінск, 2005.
31 Вялікае Княства Літоўскае: энцыклапедыя: у 2 т. – Мінск, 2005; 2006.
32 Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветных цывілізацый: вучэб. дапам.: у 2 ч. / Пад рэд. А. А. Кавалені, В. Ф. Касовіча. – Мінск, 2005.
33 Гісторыя Беларусі: у 6 т. – Мінск, 2000–2011.
34 Гісторыя беларускай дзяржаўнасці ў канцы XVIII – пачатку XXI ст. У 2 кн. – Мінск, 2011–2012.

35 Гражданское общество и государство (очерки теории и практики взаимодействия) / под общ. ред. Ю.М. Бубнова. – Могилев, 2014.
36 Довнар-Запольский М.В. История Белоруссии. – Минск, 2003.
37 Ігнатоўскі У.М. Кароткі нарыс гісторыі Беларусі. – Мінск, 1991.
38 Канфесіі на Беларусі (канец XVIII – XX ст.). – Мінск, 1998.
39 Касцюк М. Бальшавіцкая сістэма ўлады на Беларусі. – Мінск, 2000.
40 Лыч Л., Навіцкі У. Гісторыя культуры Беларусі. – Мінск, 1996.
41 Магдэбургскае права на Магілёўшчыне: учора, сёння, заўтра: зборнік матэрыялаў / уклад., аўт. прадмовы І.А. Пушкін, А.Р. Агееў. – Магілёў, 2012.
42 Міранoвіч, Я. Найноўшая гісторыя Беларусі / Я. Міранoвіч; Навук. рэд. А. Краўцэвіч. – СПб, 2003.
43 Очерки истории науки и культуры Беларуси. IX–XX вв. – Минск. 1996.
44 Пушкин И.А. Исторический очерк создания и деятельности Могилёвского государственного университета продовольствия / И.А.Пушкин // 40 лет Могилёвскому государственному университету продовольствия. – Минск, 2013.
45 Пушкін І.А. Узброены супраціў ва Усходняй Беларусі (20–30–я гады XX ст.): дакументы і матэрыялы. – Мінск, 2009.
46 Пушкін, І.А. Нацыянальныя супольнасці Беларусі: грамадска-палітычная і культурна-асветніцкая дзейнасць (1990–2005 гг.): манаграфія / І.А. Пушкін. – Магілёў, 2007.
47 Пушкін, І.А. Удзел нацыянальных меншасцей у грамадска–палітычным жыцці Савецкай Беларусі (1919–1990 гг.): манаграфія / І.А. Пушкін. – Мінск, 2010.
48 Рэлігія і царква на Беларусі: энцыклапед. даведнік. – Мінск, 2001.
49 Чигринов, П.Г. Белорусская история: науч.-попул. очерк / П.Г.Чигринов. – Минск, 2010.
50 Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: у 6 т. – Мінск, 1993–2003.
51 Этнаграфія Беларусі: энцыклапедыя. – Мінск, 1989.
52 Юхо Я. А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі: у 2 ч. – Мінск, 2000; 2003.

Слоўнік тэрмінаў

Аднапартыйная сістэма – палітычная сістэма, пры якой вядучая роля ў дзяржаве належыць адной кіруючай партыі (характэрна для таталітарных рэжымаў).

Адраджэнне – эпоха ў развіцці духоўнай культуры Еўропы XIV–XVI стст., якая характарызавалася ўздымам свецкай навукі і мастацтва, гуманістычным светапоглядам, станаўленнем нацыянальных моў, самасвядомасці, літаратур.

Антрапалогія – навука аб паходжанні, эвалюцыі і заканамернасцях зменаў фізічнай будовы чалавека.

А**саднікі** – польскія ваенныя каланісты, былыя афіцэры і ўнтэрафіцэры польскай арміі, якія перасяляліся ў 1920–1930-я гг. у Заходнюю Беларусь.

Асветніцтва – антыфеадальная буржуазная ідэалогія перыяду станаўлення капіталістычных адносін; сцвярджала прыярытэт асветы, навукі і розуму ў жыцці асобы, грамадства і дзяржавы.

Барока – вызначальны стыль у еўрапейскім мастацтве канца XVI – сяр. XVIII стст., які ўзнік на аснове традыцый позняга Адраджэння. Вядома паняцце “беларускае або віленскае барока”.

Беларуская Народная Рэспубліка (БНР) – беларуская дзяржава абвешчаная ў 1918 г.

Буржуазія – клас маёмаснікаў сродкаў вытворчасці.

Ваенны камунізм – эканамічная палітыка савецкай дзяржавы ў 1918–1920 гг., сістэма надзвычайных мер для ўсталявання дыктатуры пралетарыяту.

Гуманізм – новы светапогляд, у якім адлюстраваліся змены ў поглядах на прыроду, грамадства і чалавека. Аснову складалі тры прынцыпы: самастойнасць чалавека, абсалютная духоўная незалежнасць, натуралізм.

Дысідэнты – асобы, якія не падзяляюць пануючага ў краіне веравызнання (у Рэчы Паспалітай некатолікі: праваслаўныя і пратэстанты, у СССР: асобы якія выступалі супраць кіруючай ролі КПСС).

Індаеўрапейцы – вялікая група народаў (славяне, балты, германцы і інш.), вядучых сваё паходжанне ад агульнага караня – праіндаеўрапецаў.

Індустрыялізацыя – працэс стварэння буйнай машыннай вытворчасці ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі ў 1920–1930-я гг.

Калектывізацыя – стварэнне калгасаў ў 1930-я гг., прымусовае і гвалтоўнае каапераванне сялянскіх гаспадарак, масавы перавод з індывідуальнай на калектыўную сістэму гаспадарання.

Камандна–адміністрацыйная сістэма – структура, якая ўяўляе сукупнасць арганізацыйна аб’яднаных адміністрацыйных адзінак, устаноў.

Камасацыя – мерапрыемства, якое прадугледжвала ліквідацыю цераспалосіцы шляхам масавай хутарызацыі

Канфедэрацыі – часовыя ваенна-палітычныя саюзы шляхты ў Рэчы Паспалітай.

Канфедэрацыя – форма дзяржаўнага ладу, пры якой дзяржавы, якія ўтварылі канфедэрацыю, поўнасцю захоўваюць сваю незалежнасць. Яны ствараюць

спецыяльныя аб'яднаныя органы для каардынацыі дзеянняў у адпаведных мэтах.

Класіцызм – накірунак у еўрапейскай мастацкай культуры II паловы XVII – пачатку XIX стст. У Беларусі ў пачатку XIX ст. з’явіўся асноўным архітэктурным стылем.

Ліберум вета – права кожнага члена сейма Рэчы Паспалітай сваёй нязгодай перашкодзіць прыняццю любога рашэння.

Магнаты – буйныя феадалы-землеўласнікі, прадстаўнікі радавітай знаці, найбольш уплывовая частка феадальнага саслоўя.

Матрыярхат – перыяд у гісторыі радавой абшчыны, калі жанчына адыгрывала вядучую ролю ў гаспадарчым жыцці, у сістэме сямейна-шлюбных адносін.

Народнасць – форма моўнай, тэрытарыяльнай, эканамічнай і культурнай супольнасці людзей, якая ўтвараецца гістарычна ў выніку кансалідацыі плямён і папярэднічае ўтварэнню нацыі.

Нацыянальная самасвядомасць – самаўяўленне этнічнай групы аб сваім нацыянальным паходжанні, якое вызначае пэўныя патрыятычныя пачуцці і неабыякавыя адносіны да сваёй нацыянальнай гісторыі, культуры і мовы.

Новая эканамічная палітыка – гэта сістэма мер, разлічаных на пераходны перыяд ад капіталізму да сацыялізму: харчразвёрстка замянялася харчовым падаткам, абвяшчалася свабода форм землекарыстання, дазвалялася арэнда і наёмная праца, прыватны гандаль, стварэнне акцыянерных і камерцыйных банкаў, адбылася стабілізацыя грашовай адзінкі, перадача дробных і сярэдніх прадпрыемстваў у прыватную ўласнасць

Патрыярхат – перыяд у гісторыі радавой абшчыны (у жалезным веку), калі вядучая роля ў сямейным і гаспадарчым жыцці належала мужчыне.

Племя – аб’яднанне некалькіх радоў.

Права канфедэрацыі – саюз узброеннай шляхты

Радавая абшчына – аб'яднанне кроўных сваякоў, якія мелі агульную уласнасць і вялі калектыўную гаспадарку.

Род – калектыў першабытных людзей, аб’яднаных кроўным радством.

Рэспубліка – вышэйшыя органы дзяржаўнай улады або выбіраюцца, або фарміруюцца прадстаўнічымі органамі.

Рэфармацыя – гэта шырокі грамадска-палітычны і ідэалагічны рух, узнік у пачатку XVI ст. у Заходняй Еўропе з мэтай паслабіць уладу каталіцкай царквы і асабіста Папы Рымскага.

Саслоўе – сацыяльная група, якая валодае замацаванымі ў звычаях ці законе і перадаваемымі ў спадчыну правамі і абавязкамі.

Саслоўна–прадстаўнічая манархія – форма дзяржавы, пры якой ўлада манарха спалучалася з органамі саслоўнага прадстаўніцтва феадалаў, духавенства, гараджан. Склалася ў большасці краін Еўропы ў XIII – XIV стст. у выніку фарміравання агульнадзяржаўных саслоўяў і органаў саслоўнага прадстаўніцтва.

Сейм (сойм) – саслоўна-прадстаўнічы орган у феадальнай Рэчы Паспалітай.

Секулярызацыя – вызваленне ўсіх сфер грамадства і асабістага жыцця з-пад апекі рэлігіі і царквы.

Сельская абшчына – аб'яднанне людзей, у якім асобныя сем'і маглі не мець сваяцкіх адносін.

Сервітуты – права сялян на сумеснае з памешчыкамі карыстанне зямельнымі ўгоддзямі і лясамі.

Сялянскі рух – выступленні сялян, якія былі накіраваны супраць памешчыкаў і мясцовай адміністрацыі.

Сярэднявечча – эпоха ў гісторыі чалавецтва, якая надыходзіць за гісторыяй старажытнага свету і папярэднічае новай гісторыі (V–XV стст.).

Таталітарызм – агульная назва палітычных (дзяржаўных) сістэм, якія вызначаюцца поўным (татальным) кантролем з боку органаў дзяржаўнай улады над усімі сферамі жыцця грамадства. Характэрная рыса таталітарных рэжымаў – канцэнтрацыя ўсёй улады ў дзяржаве ў руках асобнай групы (прыклад: гітлераўская Германія, СССР).

Унітарная дзяржава – форма дзяржаўнага ўтварэння, пры якой тэрыторыя дзяржавы не мае ў сваім складзе федэральных адзінак, а дзеліцца на адміністратыўна-тэрытарыяльныя ўтварэнні, якія маюць аднолькавы статус.

Устаўныя граматы – акты, якімі вызначаліся адносіны часоваабавязаных сялян з памешчыкамі пасля сялянскай рэформы 1861 г.

Феадалізм – сістэма сацыяльна – эканамічных адносін, якая існавала ў эпоху сярэднявечча. У аснове феадалізма – міжасабовыя адносіны (васала і сіньёра, падданага і сюзерэна), саслоўна – юрыдычная няроўнасць, замацаваная правам, і рыцарская ваенная арганізацыя.

Федэрацыя – форма дзяржаўнага ладу, пры якім уваходзячыя ў склад дзяржавы федэральныя адзінкі – члены федэрацыі маюць уласныя канстытуцыі,заканадаўчыя, выканаўчыя і судовыя органы. Разам з гэтым утвараюць адзіныя федэральныя органы дзяржаўнай улады, грашовую адзінку і г. д.

Часоваабавязаныя сяляне – былыя памешчыцкія сяляне ў Расіі, якія на падставе рэформы 1861 г. вызвалены ад прыгону, але да пэўнага часу павінны былі выконваць феадальныя павіннасці на карысць памешчыка

Часовы ўрад – цэнтральны орган буржуазнай улады ў Расіі ў перыяд 2 сакавіка – 25 кастрычніка 1917 г.

Шляхта – прывілеяванае саслоўе ў Беларусі, Літве, Польшчы.

Экспансія – пашырэнне сферы панавання пасрэдствам эканамічных і не эканамічных метадаў.

Этнаграфія – навука, якая вывучае побыт, культуру, паходжанне, рассяленне і культурна-гістарычныя сувязі народаў.

Этнічная самасвядомасць – усведамленне людзьмі сваёй прыналежнасці да пэўнага народа. Фарміруецца на аснове агульнага паходжання людзей, падабенства іх мовы, культуры, гістарычнага лёсу.

Этнічная тэрыторыя – тэрыторыя кампактнага рассялення пэўнага народа, на якой ён пражывае спрадвеку.

Вучэбнае выданне

ГІСТОРЫЯ

Метадычныя рэкамендацыі да планаў семінарскіх заняткаў

Аўтар-складальнік
Пушкін Ігар Аляксандравіч

Рэдактар *А. А. Шчарбакова*
Тэхнічны рэдактар *Н. Г. Тверская*

Падпісана да друку 31.08.2015
Фармат 60×84 1/16. Гарнітура Таймс.
Ум. друк. арк. 1.9. Улік.-выд. арк. 1.6.
Тыраж 56 экз. Заказ 82.

Установа адукацыі
«Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт харчавання»
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворца,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/272 ад 04.04.2014.
Пр-т Шміта, 3, 212027, Магілёў.

Надрукавана ва ўстанове адукацыі
«Магілеўскі дзяржаўны ўніверсітэт харчавання».
Пр-т Шмідта, 3, 212027, Магілёў.